

Л.І. Шульга, Т.С. Безценна, О.Ф. Пімінов, С.М. Ролік, В.А. Якущенко

ДОСЛІДЖЕННЯ АСОРТИМЕНТУ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ПРЕДСТАВЛЕНИХ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації
Національного фармацевтичного університету, м. Харків

Ключові слова: стоматологічні лікарські засоби, маркетингові дослідження, фармацевтичний ринок, асортимент, виробники ліків.

Ключевые слова: стоматологические лекарственные средства, маркетинговые исследования, фармацевтический рынок, ассортимент, производители лекарств.

Key words: stomatological drugs, marketing researches, pharmaceutical market, range, drug manufacturers.

Проаналізовано вітчизняний фармацевтичний ринок стоматологічних лікарських засобів. Встановлено обмеженість комплексних фітопрепаратів, призначених для застосування у стоматологічній практиці. Обґрунтовано доцільність створення багатокomпонентних рослинних лікарських засобів та їх подальшого впровадження для кращого задоволення потреб населення ліками стоматологічної спрямованості.

Проведен аналіз отечественного фармацевтического рынка стоматологических лекарственных средств. Установлен ограниченный ассортимент комплексных фитопрепаратов, предназначенных для применения в стоматологической практике. Обоснована целесообразность создания многокомпонентных растительных лекарственных средств и их дальнейшее внедрение с целью повышения удовлетворения потребностей населения лекарствами стоматологической направленности.

Domestic pharmaceutical market of stomatological drugs was analyzed. Limited range of complex herbal remedies designed for stomatological using was determined. The view that creating of multicomponent herbal remedies and their further implementation on purpose to satisfy population demands for stomatological drugs are rational, is justified.

Рациональна фармакотерапія запальних хвороб пародонта, як одних із найбільш розповсюджених стоматологічних захворювань у осіб різних вікових груп населення країн світу, залишається актуальним питанням сучасної фармації та медицини. Постійне зростання кількості стоматологічних хворих призводить до необхідності пошуку нових ефективних лікарських засобів (ЛЗ) [1,4,8–10].

Група препаратів стоматологічної спрямованості потребує різнобічного аналітичного вивчення, оскільки повсякчас зазнає динамічних змін за кількісними і якісними показниками у зв'язку з реєстрацією нових ліків, оновленням діючих формулярів і поповненням переліку препаратів Державного реєстру лікарських засобів [2,3,5–7].

Обмеженість наявної інформації узагальнюючого характеру щодо асортименту лікарських препаратів для стоматологічної практики та його характеристики спонукає до проведення маркетингових досліджень і є важливим етапом для встановлення доцільності розробки нових препаратів для терапії означених захворювань.

МЕТА РОБОТИ

Дослідження асортименту стоматологічних ЛЗ, наявних на фармацевтичному ринку України, для визначення доцільності розробки нових стоматологічних препаратів і можливості зайняття ними певної ринкової ніші.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єктами дослідження були лікарські засоби для застосування у стоматологічній практиці. Як предмет аналізу використовували дані інформаційних джерел, зокрема

Довідника лікарських засобів, що містив повний перелік зареєстрованих лікарських засобів, дозволених до застосування в Україні станом на 01.01.2012 р., «Компендіуму 2011 – лікарські препарати».

За класифікаційною системою АТС, засоби для застосування у стоматології належать до групи А01А, що, в свою чергу, розподіляється наступним чином:

- А01А В – протимікробні й антисептичні препарати для місцевого застосування у стоматології, серед яких виділено групи хлоргексидину (А01А В03); різних препаратів (А01А В11); гексетидину (А01А В12); метронідазолу (А01А В17); хлоргексидину, комбінації (А01А В53); метронідазолу, комбінації (А01А В67);
- А01А D – інші засоби для місцевого застосування в стоматології, що включають бензидамін (А01А D02) та інші (А01А D11).

Згідно до останніх даних офіційних джерел, в Україні ринок засобів для терапії стоматологічних захворювань представлено переважно препаратами вітчизняного виробника (64,77%), закордонні лікарські засоби складають близько третини (35,23%) асортименту досліджуваної класифікаційної групи.

Для детальнішого розгляду сегмента імпортованих ЛЗ, що застосовують у стоматології, його розподілено за країнами-виробниками (рис. 1). Встановлено, що серед зареєстрованих ЛЗ на фармацевтичний ринок України 35,47% постачається виробниками Індії, по 12,90% – Німеччини та Польщі. Менша кількість препаратів для стоматології представлена виробниками Італії, Франції, Канади. Частка кожної з цих

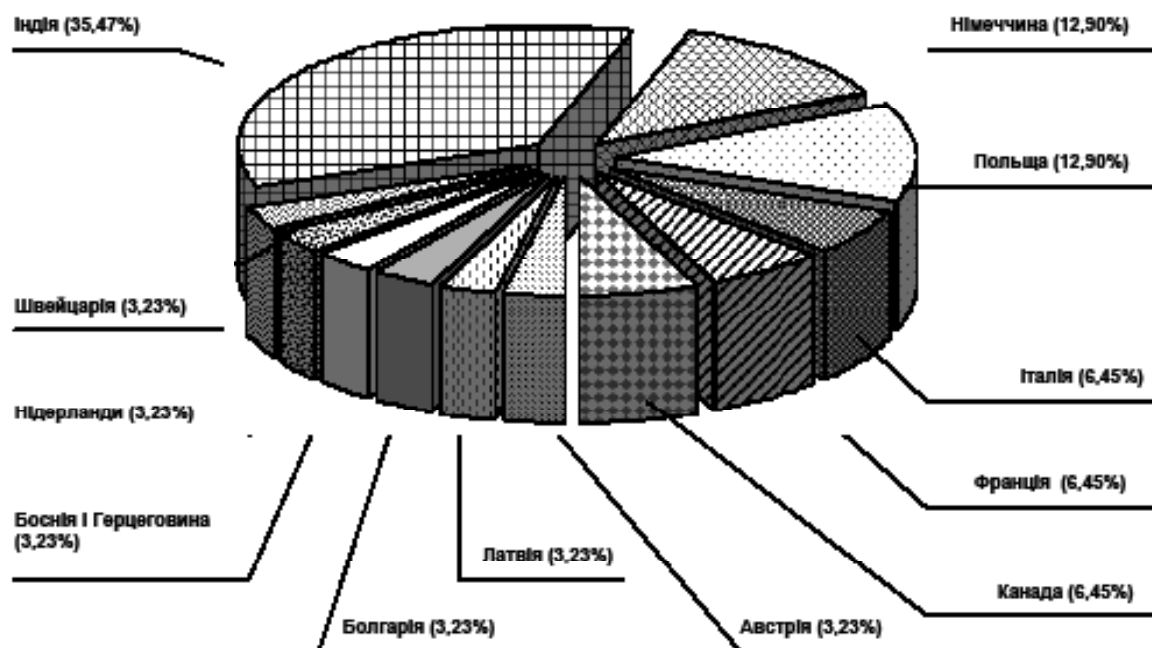

Рис. 1 Структуризація закордонних препаратів класифікаційної групи А01А за країнами-виробниками.

краї-виробників складає 6,45%. Лише по одному препарату (3,23%) постачають виробники Австрії, Латвії, Болгарії, Нідерландів, Швейцарії, Боснії та Герцеговини.

Наступний етап аналізу – виявлення співвідношення лікарських препаратів за походженням біологічно активних речовин або дієвих субстанцій (рис. 2). Засоби досліджуваної групи А01А розподілено на природні, синтетичні та комбіновані при врахуванні їх виробника.

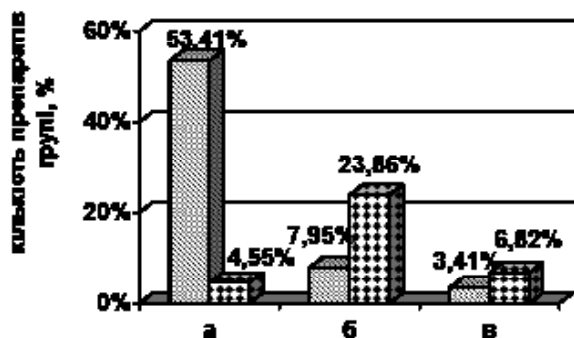

Рис. 2. Аналіз препаратів класифікаційної групи А01А залежно від походження діючих компонентів.

■ – препарати вітчизняного виробника; ■ – ЛЗ закордонного виробництва;
а – препарати природного походження; б – синтетичні ЛЗ; в – комбіновані ЛЗ.

Аналізуючи дані рис. 2, можна зазначити, що вітчизняним виробником запропоновані ЛЗ переважно природного походження, що складає 53,41%, а відповідна кількість імпортованих засобів досліджуваної групи – 4,55%. Асортимент вітчизняних синтетичних ліків становить 7,95%, а закордонного виробництва – 23,86%. Частка імпортованих комбінованих ЛЗ – 6,82% від загальної кількості зареєстрованих стоматологічних ліків, що вдвічі перевищує кількість

вітчизняних препаратів – 3,41%.

У якості діючих інгредієнтів сегмента засобів синтетичного походження застосовується бензидаміну гідрохлорид, бензокаїн, гексетидин, клотримазол, метронідазол, натрію фторид, хлоргексидин, холіну саліцилат. Розглядаючи частоту використання синтетичних складових у ЛЗ (рис. 3), встановлено, що майже третина – це препарати, у яких активним компонентом є гексетидин.

Рис. 3. Частота використання діючих компонентів у синтетичних монопрепаратах для стоматологічної практики.

Серед синтетичних багатокомпонентних препаратів виробники найчастіше використовують комбінації метронідазолу з хлоргексидином, рідше визначається поєднання з анестетиками, зокрема бензокаїном, анестезином, лідокаїном.

Для детальнішого вивчення досліджуваного сегмента фармацевтичного ринку препарати групи А01А піддавали аналізу відносно форми випуску, що відображено у таблиці 1.

Розглядаючи дані таблиці, встановили, що найбільшу част-

Розподіл стоматологічних лікарських препаратів за формами випуску

Форма випуску	Препарати				Загальна кількість препаратів	
	Вітчизняні		Закордонні		Кількість	Питома вага, %
	Кількість	Питома вага, %	Кількість	Питома вага, %		
ЛРС	25	43,86	-	-	25	28,41
Гель	3	5,26	15	48,39	18	20,45
Розчин	5	8,77	8	25,80	13	14,77
Настойка	10	17,54	-	-	10	11,36
Таблетки	2	3,51	4	12,90	6	6,82
Спрей	4	7,02	2	6,45	6	6,82
Краплі	3	5,26	-	-	3	3,41
Аерозоль	2	3,51	1	3,23	3	3,41
Збір	2	3,51	-	-	2	2,27
Паста	-	-	1	3,23	1	1,14
Олія	1	1,76	-	-	1	1,14
Загалом	57	100	31	100	88	100

Таблиця 2

Асортимент багатокomпонентних стоматологічних фітопрепаратів

Назва	Форма випуску	Вихідна ЛРС	Фірма-виробник, країна
Ангінофіт	Збір, 60 г, пачка з внутрішнім пакетом; по 2,0 в фільтр-пакетах № 20	Кореневища з коренями родовика, корені живокосту, квітки бузини чорної, листя шавлії, трава чебрецю, листя евкаліпта прутувидного	ЗАТ «Ліктрави», Україна
Бронспрей	Спрей для ротової порожнини, 15 мл, флакон	Трава чебрецю, листя шавлії, листя м'яти перцевої	Kwizda Pharma GmbH, Австрія
Мараславін	Розчин гінгівальний, 100 мл, флакон	Трава полину понтійського, трава чабру, бутони гвоздичного дерева, плоди чорного перцю, кореневище імбиру	Sopharma, Болгарія
Ротокан	Рідина, 55 мл або 100 мл, флакон	Квітки ромашки, квітки нагідок, трава деревію	ВАТ «Лубнифарм», Україна
Ротокан	Рідина, 55 мл або 100 мл, флакон	Квітки ромашки, квітки нагідок, трава деревію	ДЕЗМП, Україна
Стоматофіт	Розчин для ротової порожнини, 45 мл або 120 мл, флакон	Квітки ромашки, кора дуба, листя шавлії, трава арніки, кореневище айру, трава м'яти перцевої, трава чебрецю звичайного	Phytopharm Klenka, Польща
Стомат-фіто	Збір, 60 г або 75 г, пачка з внутрішнім пакетом; по 2 г у фільтр-пакетах № 20	Корені алтеї, квітки ромашки, трава буркуну жовтого, корені живокосту, листя шавлії, кореневища лепехи	ЗАТ «Ліктрави», Україна
Фітодент	Настойка, 100 мл, флакон скляний або полімерний № 1, банка №1	Кореневища лепехи, квітки нагідок, листя кропиви, квітки ромашки, плоди софори японської, трава чистотілу, плоди шипшини	ВАТ «ХФЗ «Червона зірка», Україна
Фітокан-ГНЦЛС	Рідина, 50 мл або 100 мл, флакон № 1	Квітки ромашки, квітки нагідок, трава деревію	ТОВ «Дослідний завод «ГНЦЛС», Україна

ку серед вітчизняних ЛЗ (43,86%) складала група лікарської рослинної сировини (ЛРС), що випускається в пачках або фільтр-пакетах. Питома вага настоек – 17,54%. Найменшу частку склали таблетки, аерозолі, збори (по 3,51%).

Майже половину асортименту імпортованих препаратів досліджуваної групи А01А становили гелі. Найменшу частку серед засобів закордонного виробництва склали аерозолі і пасти (по 3,23%).

Проаналізовані за даними таблиці 1 ЛЗ об'єднали стосовно виду лікарської форми (рис. 4).

Аналізуючи результати, наведені на рис. 4, встановили, що найпоширенішими у досліджуваній групі препаратів є тверді лікарські форми (ЛРС, таблетки, збори). Їх частка сягає більше третини розглянутого асортименту – 37,50%.

Дещо меншу кількість – складають рідкі засоби (розчини, настойки, краплі, олії) – 27 найменувань, тобто 30,68% від загальної кількості. М'які лікарські форми (гелі, пасти) – 21,59% усіх препаратів досліджуваної групи, а ЛЗ, що знаходяться під тиском – 10,23%.

Доцільний також розподіл стоматологічних ЛЗ, репрезентованих на вітчизняному фармацевтичному ринку, за кількістю діючих речовин. Відзначено, що група однокомпонентних препаратів становила 62,5% досліджуваного асортименту, а багатокomпонентних – 37,5%.

Окремо розглянуто багатокomпонентні фітозасоби для стоматології. Результати аналізу наведено в таблиці 2.

За даними таблиці 2 встановили, що на фармацевтичному ринку України багатокomпонентні фітопрепарати

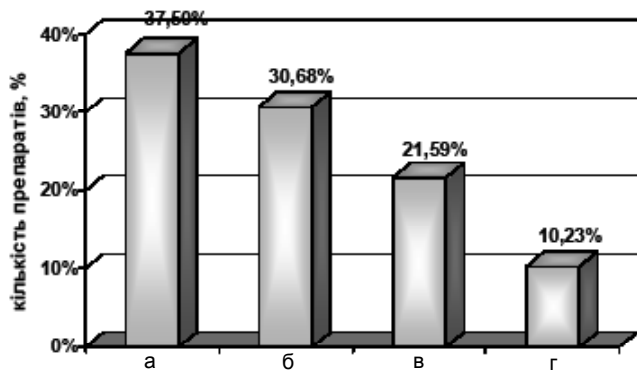

Рис. 4. Співвідношення препаратів групи А01А залежно від виду лікарської форми.

Примітка: а – тверді лікарські форми, б – рідкі лікарські форми, в – м'які лікарські форми, г – лікарські форми, які знаходяться під тиском.

вітчизняного й закордонного виробництва представлені майже в рівній кількості. Розглядаючи склад ЛЗ визначили, що вони містять від 3 до 8 рослинних компонентів.

Враховуючи, що для терапії захворювань пародонта важливим є комплексний підхід, препарати стоматологічної спрямованості мають забезпечувати вплив на різні ланки патогенезу захворювань. Це характерно для багатокомпонентних ЛЗ рослинного походження. Проте кількість цих препаратів, порівняно з однокомпонентними, на фармацевтичному ринку стоматологічних засобів України незначна, що вказує на доцільність їх розробки та впровадження з метою покращення надання населенню стоматологічної допомоги.

ВИСНОВКИ

Здійснено дослідження ринку стоматологічних ЛЗ, дозволених до застосування в Україні. Препарати групи А01А проаналізовано залежно від походження та вмісту діючих компонентів, форми випуску, виду лікарської форми та структуровано за країною-виробником.

На основі маркетингового аналізу визначено, що у досліджуваній групі частка рослинних багатокомпонентних ЛЗ, попри значну загальну кількість засобів рослинного походження, незначна, що є підставою для їх розробки на сучасному етапі розвитку фармації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко А.В. Методи лікування періодонтитів (огляд літератури) / А.В. Борисенко, Ю.Ю. Колдубовський // Современная стоматология. – 2010. – №1. – С. 15–20.
2. Давтян Л.Л. Маркетингові дослідження фармацевтичного ринку України на наявність гінекологічних лікарських засобів / Л.Л. Давтян, Ю.П. Поліщук // Фармацевтичний журнал. – 2010. – №3. – С. 16–22.
3. Державний реєстр лікарських засобів України. – Режим доступу: <http://www.drlz.kiev.ua/>, або <http://www.moz.gov.ua/>.
4. Заболотний Т.Д. Оцінка ефективності застосування препарату «Стоматофіт» у комплексному лікуванні генералізованого пародонтиту / Т.Д. Заболотний, І.В. Шилівський, О.М. Немеш // Современная стоматология. – 2011. – №2. – С. 49–51.
5. Компендиум 2011 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: МОРИОН, 2011. – 2320 с.
6. Мазур І.П. Фармакологічні засоби для місцевого лікування тканин пародонта / І.П. Мазур, В.А. Передрий, С.В. Дулько // Современная стоматология. – 2010. – №5. – С. 47–52.
7. Сидельникова Л.Ф. Нестероидные противовоспалительные препараты: новые горизонты противовоспалительной терапии в стоматологии / Л.Ф. Сидельникова, Ю.Г. Коленко, Б.А. Ревенюк // Современная стоматология. – 2011. – №4. – С. 8–11.
8. Holtfreter B. Prevalence of periodontal disease and treatment demands based on a German dental survey (DMS IV) / B. Holtfreter, T. Kocher, T. Hoffmann, M. Desvarieux, W. Micheelis // Journal of Clinical Periodontology. – 2010. – Vol. 37. – P. 211–219.
9. Niklaus P. Lang Gingivitis as a risk factor in periodontal disease / Niklaus P. Lang, Marc A. Schätzle, Harald Loe // Journal of Clinical Periodontology. – 2009. – Vol. 36. – P. 3–8.
10. Philip M. Preshaw Definitions of periodontal disease in research / Philip M. Preshaw // Journal of Clinical Periodontology. – 2009. – Vol. 36. – P. 1–2.

Відомості про авторів:

Шульга Л.І., к. фарм. н., доцент каф. технології та безпеки ліків ІПКСФ НФаУ.

Безценна Т.С., аспірант каф. технології та безпеки ліків ІПКСФ НФаУ.

Пімінов О.Ф., д. фарм. н., професор, зав. каф. технології та безпеки ліків ІПКСФ НФаУ.

Ролік С.М., к. фарм. н., доцент каф. технології та безпеки ліків ІПКСФ НФаУ.

Якушенко В.А., к. фарм. н., доцент каф. технології та безпеки ліків ІПКСФ НФаУ.

Поступила в редакцію 05.06.2012 г.